

פסחים פרק שמיני האשה

(פסחים פז, א)

משנה:

האשה, בזמן שהיא בבית בעלה, שחט עליה בעלה ושחט עליה אביה -
תאכל משל בעלה (דמסתמא דעתה לימנות על של בעלה כל זמן שלא פירשה שיהא דעתה בשל
אביה);

הלכה רגל ראשון לעשות בבית אביה (כך דרך הנשואות ללכת לבית אביהן רגל הראשון
שאחר הנשואין), שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה - תאכל במקום שהיא
רוצה; (ובגמרא מוקי לה כשאינה רדופה לילך עד הנה לבית אביה תמיד, הלכך מספקא לן בהי ניחא לה
אלא אם כן פירשה);

יתום ששחטו עליו אפוטרופסין (שהיו לו שנים, והמנוהו זה על פסחו וזה על פסחו) -
יאכל במקום שהוא רוצה;

עבד של שני שותפין - לא יאכל משל שניהן (לא מפסחו של זה ולא משל זה,
ואפילו המנוה האחד על פסחו - מי נתן רשות לחלק האחר לימנות על זה, ואין לו תקנה אלא אם כן רצו שניהן
שימנה עם האחד);

מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו (דמסתמא לא היה דעת
רבו להימנות חלק החירות על פסחו).

גמרא:

שמעת מינה יש ברירה! (קא סלקא דעתא ממקום שהיא רוצה בשעת אכילה קאמר, ואמרינן:
הוברר דשחיטה ופיקה דהאי פסח שפיר איזודיק עליה דהאי אתתא!)

מאי 'רוצה' - (ששאלנו את פיה) בשעת שחיטה (ואמרה "בזה אני רוצה").

ורמינהו: 'אשה, רגל הראשון אוכלת משל אביה (מן הסתם), מכאן
ואילך רוצה אוכלת משל אביה רוצה משל בעלה'!?

לא קשיא, כאן (ברייטא) ברדופה לילך (תמיד לבית אביה, הלכך רגל הראשון ודאי בתר
אביה, מכאן ואילך ספק), כאן (מתניתין) בשאינה רדופה (דבית בעלה חביב לה, הלכך כל

שאר הרגלים ודאי שייכא בתריה, ורגל ראשון ספק), דכתיב (שיר השירים ח, י) [אני חומה וְשַׁדִּי כְּמַגְדָּלוֹת]
אֲזֵי הֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם (נתחבבתי עליו ונמצאתי שלימה לו), ואמר רבי יוחנן:

ככלה שנמצאת שלימה בבית חמיה, ורדופה לילך להגיד שבחה בבית
אביה (היאך מקובלת היא בבית חמיה), כדכתיב (הושע ב, יח) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר ה' תִּקְרָאִי
אִישִׁי וְלֹא תִקְרָאִי לִי עוֹד בְּעָלִי.

אמר רבי יוחנן: ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה.

(שיר השירים ח, ח) אַחֻת לָנוּ קִטְנָה וְשָׁדִים אֵין לָהּ [מה נַעֲשֶׂה לְאַחֲתָנוּ בַּיּוֹם שִׁידָבֵר בָּהּ]; (וְשָׁדִים - להניק
אחרים)

אמר רבי יוחנן: זו עילם (שהיה בה דניאל, שנאמר (דניאל ח, ב) וְאֲנִי בְּשׁוֹשׁן הַבֵּירָה אֲשֶׁר
בְּעִילָם הַמְּדִינָה), שזכתה ללמוד (זכה ללמוד ולא רבץ תורה בישראל) ולא זכתה ללמד
(אבל בבל גידלה עזרא הסופר, דכתיב (עזרא ז, י) כִּי עֲזָרָא הָכֵן לָבָבוּ לְדְרוֹשׁ אֶת תּוֹרַת ה' וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד
בְּיִשְׂרָאֵל חֶק וּמִשְׁפָּט);

(שיר השירים ח, י) אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדִי כְּמַגְדָּלוֹת [אֲזֵי הֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם];

אמר רבי יוחנן: אני חומה - זו תורה; וְשָׁדִי כְּמַגְדָּלוֹת - אלו תלמידי
חכמים (המניקין אחרים כשדיים הללו);

ורבא אמר: אני חומה - זו כנסת ישראל; וְשָׁדִי כְּמַגְדָּלוֹת - אלו בתי
כנסיות ובתי מדרשות (שמגינין על הדור);

אמר רב זוטר אבר טוביה אמר רב: מאי דכתיב (תהלים קמד, יב) אֲשֶׁר בְּנִינוּ
כְּנֻטָּעִים מְגֻדָּלִים בְּנֻעֲרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזוֹיֹת מְחֻטְבוֹת תְּבִנִית הֵיכָל;

אֲשֶׁר בְּנִינוּ כְּנֻטָּעִים - אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא (כְּנֻטָּעִים - נטיעות
יונקות שלא נתקלקלו עדיין, ולא אירע בהן שבר);

בְּנוֹתֵינוּ כְּזוֹיֹת - אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן (סותמות
פתחיהן עד שמזדקקות לבעליהן, ואינן נבעלות לאחרים; לשון אחר: שמגידות פתחיהן של נדה לבעליהן
לפרוש מהן ואף על פי שתאוותן רבה),

וכן הוא אומר (זכריה ט, טו) [ה' צְבָאוֹת יִגַּן עֲלֵיהֶם וְאָכְלוּ וְכִבְשׁוּ אֲבְנֵי קָלַע וְשָׁתוּ הֶמּוֹ כְּמוֹ
יֵין] וּמָלְאוּ כְּמִזְרֵק כְּזוֹיֹת מִזְבֵּחַ (מה זויות דהתם כתיב בהוּ וּמָלְאוּ - הכא נמי בְּנוֹתֵינוּ כְּזוֹיֹת על
ידי שמתמלאות תאוה ואין נזקקות אלא עד שיבואו בעליהן);

איבעית אימא מהכא: (תהלים קמד, יג) מְזוֹיְנוּ מְלֵאִים מִפִּיקִים מִזֵּן אֵל זֵן [צאוננו
מאליפות מרִבְבוֹת בְּחוֹצוֹתֵינוּ];

מחטבות תבנית היכל - אלו ואלו מעלה עליהן הכתוב כאילו נבנה היכל בימי ה' (דהכי משמע מחטבות בבנין היכל; 'תבנית' - לשון בנין) .

(הושע א,א) דבר ה' אשר היה אל הושע [בן בארי] בימי עזיה יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה [ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל]; (משום דאיירי בכנסת ישראל בלשון אשה הנשאת לבעל, כדאמרן פמוצאת שלום - נקט נמי להא דהושע דכתיב ביה תקראי אישי כדדריש לקמיה); בפרק אחד נתנבאו ארבעה נביאים (לקמיה מפרש להו, ובכולהו כתב בהו 'בימי עוזיהו יותם אחז יחזקיה'; שכולן החלו להינבא בימי עוזיהו, וקיפחו חיי ארבעה מלכים), וגדול שבכולן הושע, שנאמר (הושע א,ב) תחלת דבר ה' בהושע [ויאמר ה' אל הושע לך קח לך אשת זנונים וילדי זנונים כי זנה תזנה הארץ מאחרי ה'] - וכי בהושע דבר תחלה? והלא ממשה עד הושע כמה נביאים?!

אמר רבי יוחנן: תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק, ואלו הן: הושע, ישעיה, עמוס, ומיכה; (מצאתי כאן הגה"ה מלשון רבינו: ארבעה נביאים - כוליהו כתיב בהו 'בימי עוזיהו' בר מיכה, דכתיב ביה יותם אחז יחזקיהו, ובעמוס לא כתיב אלא עוזיהו; ומיהו מיכה בימיו נתנבא, אלא שכבר נתנגע ויותם בנו שופט על הארץ, לפיכך לא נקרא על שמו; אבל שלשה היו קודם שנצטרע: בעמוס נאמר שנתים לפני הרעש [עמוס א,א], וישעיה - ביום הרעש, דכתיב (ישעיה ו,ד) וינעו אמות הספים: שרעשו עליונים לשורפו ותחתונים לבולעו, כמשפט קרח ועדתו שערערו על הכהונה, ואותו היום נתנגע, והושע קודם לכולן!)

אמר לו הקדוש ברוך הוא להושע: בניך חטאו! והיה לו לומר: בניך הם, בני חנוניך הם, בני אברהם יצחק ויעקב, גלגל רחמיך עליהן! לא דיו שלא אמר כך (אתה למד ממה שאמר לו הקדוש ברוך הוא קח לך אשת זנונים ולא אמר כן לנביא אחר) אלא אמר לפניו: רבונו של עולם! כל העולם שלך הוא, העבירים באומה אחרת! אמר הקב"ה: מה אעשה לזקן זה? - אומר לו: קח לך אשת זנונים, והוליד לך בנים זנונים, ואחר כך אומר לו שלחה מעל פניך; אם הוא יכול לשלוח - אף אני אשלח את ישראל, שנאמר ויאמר ה' אל הושע לך קח לך אשת זנונים וילדי זנונים (שתלד לך בנים זנונים ספק שלך ספק של אחרים), וכתיב (הושע א,ג) וילך ויקח את גמר בת דבלים [ותהר ותלד לו בן]:

גמר - אמר רב: שהכל גומרים בה (ביאתם ותאוות לבם); בת

(פסחים פז, ב) דבלים - דבה רעה בת דבה רעה (שתי דיבות: דומה בת דומה); ושמואל אמר: שמתוקה בפי הכל כדבלה; ורבי יוחנן אמר: שהכל דשין בה כדבלה; דבר אחר: גמר - אמר רבי יהודה: שבקשו לגמר ממונן של ישראל בימיה; רבי יוחנן אמר: בזזו וגמרו, שנאמר (מלכים ב יג,ט) [כי לא השאיר ליהואחז עם כי אם חמשים פְּרָשִׁים וְעֶשְׂרֵה רָכָב וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים וְגָלִיל] כי אבדם מלך ארם וישמם כְּעֶפֶר לְדָשׁ;

ותהר ותלד לו בן (הושע א,ט) ויאמר ה' אליו קרא שמו יזרעאל (שעתיד אני לזרעם ולזרותם בגולה) כי עוד מעט ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יהוא והשבתי ממלכות בית ישראל; (הושע א,ו) ותהר עוד ותלד בת ויאמר לו קרא שמה לא רחמה כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל כי נשא אשא להם; (הושע א,ח) [ותגמל את לא רחמה] ותהר ותלד בן; (הושע א,ט) ויאמר קרא שמו לא עמי כי אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם; לאחר שנולדו [לו] שני בנים ובת אחת - אמר לו הקב"ה להושע: לא היה לך ללמוד ממשה רבך: שכיון שדברתי עמו - פירש מן האשה! אף אתה בדול עצמך ממנה! אמר לו: רבונו של עולם! יש לי בנים ממנה, ואין אני יכול להוציאה ולא לגרשה!

אמר לו הקב"ה: ומה אתה שאתך זונה ובניך [בני] זנונים, ואין אתה יודע אם שלך הן אם של אחרים הן, כך ישראל שהן בני בני בחוני, בני אברהם יצחק ויעקב, אחד מארבעה קנינין שקניתי בעולמי (קנינין חשובין בעיני לקרותם 'קנין לו', כאדם שטורח לקנות דבר החביב לו):

תורה קנין אחד, דכתיב (משלי ח,כב) ה' קנני ראשית דרכו [קדם מפעליו מאז]; שמים וארץ קנין אחד, דכתיב (בראשית יד,ט) [ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון] קנה שמים וארץ;

בית המקדש קנין אחד, דכתיב (תהלים עח, נד) [וַיָּבִיאוּ אֶל גְּבֹול קִדְשׁוֹ] הִרְזָה קִנְיָהּ יְמִינוֹ;
 ישראל קנין אחד, דכתיב (שמות טו, טז) [תַּפֵּל עֲלֵיהֶם אִימָתָהּ וַפְּחַד בְּגָדֹל זְרוּעָךְ יָדְמוּ כְּאֶבֶן עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ ה' עַד יַעֲבֹר] עִם זֶה קִנְיָהּ;
 ואתה אמרת העבירים באומה אחרת?! כיון שידע שחטא - עמד לבקש רחמים על עצמו; אמר לו הקב"ה: עד שאתה מבקש רחמים על עצמך - בקש רחמים על ישראל, שגזרתי עליהם שלש גזירות בעבורך (יִזְרְעֶאל - דהיינו גולה, לא עמי, לא רחמה) !
 עמד ובקש רחמים ובטל גזירה, והתחיל לברכן שנאמר (הושע ב, א) וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יֹאמַר לָהֶם לֹא עָמִי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי; (הושע ב, ב) וְנִקְבְּצוּ בְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו (בטלה גזירת הגלות) וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֶאל (הושע ב, כה) וְזִרְעֲתִיהָ לִי בְּאֶרֶץ וְרַחֲמֵתִי אֶת לֹא רַחֲמָה (בטלה גזירת לא רחמה) וְאִמְרָתִי לֹלֵא עָמִי עָמִי אֶתָּה [וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהִי] (בטלה גזירת לא עמי) .

אמר רבי יוחנן: אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה, שאין לך כל נביא ונביא שלא קיפח ארבעה מלכים בימיו (קיפח=קבר; האריך ימים מהם: על ידי שמתנשאים ברבנות - הם מתים), שנאמר (ישעיהו א, א) חֲזֹן יִשְׁעִיהוּ בֶן אֱמוּן אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בִּימֵי עֲזִיזָהּ יוֹתָם אֶחָד יַחְזִקֶיהָ מַלְכֵי יְהוּדָה; אמר רבי יוחנן: מפני מה זכה ירבעם בן יואש מלך ישראל להמנות עם מלכי יהודה (כדיליף לקמיה) ? - מפני שלא קבל לשון הרע על עמוס;
 מנלן דאימני ?

דכתיב (הושע א, א) דָּבַר ה' אֲשֶׁר הָיָה אֶל הוֹשֵׁעַ [בֶּן בָּאֲרִי] בִּימֵי עֲזִיזָהּ יוֹתָם אֶחָד יַחְזִקֶיהָ מַלְכֵי יְהוּדָה וּבִימֵי יִרְבֵּעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל;
 ומנלן דלא קיבל לשון הרע ?

דכתיב: (עמוס ז, י) וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָה כֹהֵן בֵּית אֵל (כוומר לעכו"ם) אֶל יִרְבֵּעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: קֶשֶׁר עֲלֶיךָ עָמוֹס בֶּקֶרֶב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא תוּכַל הָאָרֶץ לִהְיוֹת אֶת כָּל דְּבָרָיו, וכת"ב: (עמוס ז, יא) כִּי כֹה אָמַר עָמוֹס בְּחֶרֶב יָמוּת יִרְבֵּעָם וְיִשְׂרָאֵל גָּלָה יִגְלָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ; אמר: חס ושלום אמר אותו צדיק כך, ואם אמר מה אעשה לו? שכינה אמרה לו !

אמר רבי אלעזר: אפילו בשעת כעסו של הקב"ה - זוכר את הרחמים, שנאמר (הושע א, ב) [וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא רַחֲמָה] כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל (אף על גב דפורענותא הוא - איזכורי הוא מידכר שם רחמים) כִּי נִשְׂאָ אִשָּׁא לָהֶם (לשון סליחה ואתמוהי מתמה; ומיהו סליחה קא מידכר, וסיפיה דקרא דלעיל הוא) .

רבי יוסי בר רבי חנינא אמר מהכא: (הושע א, ב) [וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא רַחֲמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל] כִּי נִשְׂאָ אִשָּׁא לָהֶם; ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, שנאמר (הושע ב, כה) וְזִרְעֲתִיהָ לִי בְּאֶרֶץ [וְרַחֲמֵתִי אֶת לֹא רַחֲמָה וְאִמְרָתִי לֹלֵא עָמִי עָמִי אֶתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהִי] - כְּלוּם אָדָם זֹרֵעַ סָאָה אֵלָּא לַהֲכַנִּים כַּמָּה כּוֹרִין ?

ורבי יוחנן אמר מהכא: וְרַחֲמֵתִי אֶת לֹא רַחֲמָה וְאִמְרָתִי לֹלֵא עָמִי - עָמִי אֶתָּה (אותם שלא היו מעמי ידבקו בהם ויהיו לי לעם) .

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מאי דכתיב (משלי ל, א) אֵל תִּלְשֵׁן עֶבֶד אֵל אֲדֹנָיו פֶּן יִקְלַף וְאִשְׁמָתָּ, וכת"ב (משלי ל, א) דוֹר אָבִיו יִקְלַל וְאֶת אָמוֹ לֹא יִבְרָךְ? משום דאביו יקלל ואת אמו לא יברך אל תלשן ?
 אלא: אפילו דור שאביו יקלל ואת אמו לא יברך (אפילו דור רשעים שאביהן יקללו) - אל תלשן עבד אל אדוניו;
 מנלן ?

מהושע (שנתפס על שהלשין את ישראל, ואף על פי שחטאו) .

אמר רבי אושעיא: מאי דכתיב (שופטים ה, יא) [מִקּוֹל מְחַצְצִים בֵּין מִשְׁאֲבִים שָׁם יִתְּנוּ צִדְקוֹת ה'] צִדְקָת פְּרָזְנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל [אֲזִ יִרְדּוּ לְשָׁעָרִים עִם ה'] ? - צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות (שלא היו יכולין לכלותם יחד) , והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרבי חנינא: אנן מעלינן מינייכו; כתיב בכו (מלכים א יא, טז) כִּי שֵׁשֶׁת חֳדָשִׁים יֵשֵׁב שָׁם יוֹאָב וְכָל יִשְׂרָאֵל עַד הַכְרִית כָּל זָכָר בְּאָדָם, ואלו אנן איתינוכו גבן כמה שני ולא קא עבדינן לכו מידי !

אמר לו: רצונך יטפל לך תלמיד אחד (להשיבך תשובה)? נטפל ליה רבי אושעיא, אמר ליה: משום דלא ידעיתו היכי תעבדו: תכלינן כולהו - ליתנהו גבייכו; מאי דאיכא גבייכו - קרי לכו "מלכותא קטיעתא"!
אמר ליה: גפא דרומאי (נשבע בע"ז)! בהא נחתינן ובהא סלקינן (במחשבה זו אנן עסוקים תמיד).

תני רבי חייא: מאי דכתיב (איוב כח, כג) אֱלֹהִים הִבִּין דְּרָכָה וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ? - יודע הקדוש ברוך הוא את ישראל שאינן יכולין לקבל גזירות אכזריות אדום, לפיכך הגלה אותם לבבל (שאין כשדים אכזרים כשאר אומות); ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאוּל (ויפדס משם מהר כמו שהבטיחם): שנאמר (הושע יג, טז) מִיַּד שְׂאוּל אֶפְדָּם מִמָּוֶת אֲגָלֶם [אֵהִי דְבָרִיךָ מִן אֵהִי קֶטֶד שְׂאוּל נָחַם יִסְתֵּר מַעֲיָנִי].
רבי חנינא אמר: מפני שקרוב לשונם ללשון תורה (ולא תשתכח תורה מהן מהר);
רבי יוחנן אמר: מפני ששיגרון לבית אמן (אברהם מאור כשדים יצא); משל לאדם שכעס על אשתו, להיכן משגרה? - לבית אמה, והיינו דרבי אלכסנדר, דאמר: שלשה חזרו למטעתן, אלו הן: ישראל, כסף מצרים, וכתב לוחות;
ישראל - הא דאמרן;
כסף מצרים (שבחו ישראל בצאתם ממצרים, כדכתיב (שמות יב, לו) וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם, ובימי רחבעם עלה שישק מלך מצרים ונטל את כל האוצרות) - דכתיב (מלכים א' יד, כה-כו) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְמֶלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה שׁוּשַׁן שִׁישְׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלַם [פסוק כו]
וַיִּקַּח אֶת אֲצִרוֹת בֵּית ה' וְאֶת אוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת הַכֶּלֶל לָקַח וַיִּקַּח אֶת כָּל מִגְיַי הַזֶּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה;
כתב הלוחות - דכתיב (דברים ט, טז) וְאֶת־פֶּשֶׁל בְּשֵׁנֵי הַלְחָת וְאֶשְׁלַכְם מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי וְאֶשְׁבֵּרֵם לְעֵינֵיכֶם; תנא: לוחות נשברו ואותיות פורחות (לְעֵינֵיכֶם כלומר דבר פלא ראיתם שם, שהעין פונה להסתכל בו)!
עולא אמר: כדי שיאכלו

(פסחים פח, א)
תמרים (תמרים יש בבבל הרבה) ויעסקו בתורה.
עולא איקלע לפומבדיתא, קריבו ליה טירינא (טל) דתמרי; אמר להו: כמה כי הני בזוזא (כמה מאלו בזוזא אחד)?
אמרו ליה: תלת בזוזא;
אמר: מלא צנא דדובשא בזוזא, ובבלאי לא עסקי באורייתא!?
בלילא צערוהו, אמר: מלא צנא סמא דמותא בזוזא בבבל, ובבלאי עסקי באורייתא!

ואמר רבי אלעזר: מאי דכתיב (ישעיהו ב, ג) וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה' אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב [וְיִרְנֻנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכֶה בְּאַרְחֵתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדִבֶּר ה' מִירוּשָׁלַם] - אֱלֹהֵי יַעֲקֹב ולא אלהי אברהם ויצחק?
אלא לא כאברהם, שכתוב בו הר, שנאמר (בראשית כב, יד) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאֶה [אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּהַר ה' יִרְאֶה];
ולא כיצחק, שכתוב בו שדה, שנאמר (בראשית כד, גט) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֶה [לְפָנוֹת עָרֵב וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהָיָה גְמִלִים בָּאִים];
אלא כיצחק, שקראו בית (מקום מיושב), שנאמר (בראשית כח, יט) וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל [וְאֹלָם לֹא שֵׁם הָעִיר לְרֵאשֻׁנָה]. (הר המוריה ושדה דיצחק ובית אל דיעקב - כולם בהר הבית התפללו).

אמר רבי יוחנן: גדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ, שנאמר (הושע ב, ב) וְנִקְבְּצוּ בְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִחַדּוּ וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעָאֵל (יום כניסיהון מתרגמינן, וקרי ליה 'יום' כיצירת בראשית), וכתוב (בראשית א, ה) [וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה] וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד.
שה לבית:

יתום ששחטו עליו אפוטרופסין [יאכל במקום שהוא רוצה]:

שמעת מינה יש ברירה (שהוברר שבזה נתרצה בשעת שחיטה אילו הודיעוהו) !
 אמר רבי זירא: (שמות יב, ג) [דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה
 לבית אבתו] שה לבית מכל מקום.
 תנו רבנן: (איש בעל הבית יקחנו לכל בני ביתו ואין צריך דעתן): ' (שמות יב, ג) [דברו אל כל עדת
 ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבתו] שה לבית - מלמד שאדם מביא
 ושוחט על ידי (בשביל) בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו
 הכנענים, בין מדעתן בין שלא מדעתן (בשביל שבנו ובתו הקטנים עליו לחנוך, הלכך
 בין מדעתן - דהיינו בסתמא, כדמוקי לקמן - בין שלא מדעתן, דאמרי "לא" - אין יכולין למחות, וכן עבדו
 ושפחתו הכנענים - על כרחם ימשכו אחריו, דסמוכין עליו), אבל אינו שוחט על ידי בנו
 ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העברים (אבל שפחתו העברית - אף על
 גב דלא משכחת לה אלא בקטנה, דהא יוצאה בסימנין - כיון דאין עליו לחנכה יכולה למחות) ועל יד
 אשתו אלא מדעתן'.

תניא אידך: 'לא ישחוט אדם לא על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל
 ידי עבדו ושפחתו העברים, ועל יד אשתו - אלא מדעתן; אבל שוחט
 הוא על ידי בנו ובתו הקטנים, ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים
 בין מדעתן ובין שלא מדעתן; וכולן ששחטו ושחט רבן עליהן -
 יוצאין בשל רבן ואין יוצאין בשל עצמן, חוץ מן האשה (שיוצאת בשל
 עצמה) שיכולה למחות (מפני שמחאתה מחאה, דקיימא לן (גיטין דף ע"ב, ב) יכולה אשה שתאמר
 לבעלה "איני נזונית משלך ואיני עושה לצורכך")'.
 מאי שנא אשה (כלומר: מאי שנא איהי מעבדו ושפחתו העברים, ובנו ובתו הגדולים)?
 אמר רבא: אשה וכל דרמי לה (דהיינו: כל הני).
 הא גופא קשיא: אמרת 'חוץ מן האשה שיכולה למחות'; (משמע שמחאה
 שלהם מחאה, אלמא טעמא דמחאי, הא סתמא יוצאה בשל בעלה) טעמא דמחי, הא לא מחי -
 נפקא בשל בעלה; והא קתני רישא 'ולא על ידי אשתו אלא מדעתן',
 הא סתמא לא נפקא?
 מאי 'אלא מדעתן'? לאו דאמרי "אין", אלא בסתמא, לאפוקי היכא
 דאמור "לא (אין אנו רוצין)" (דהיינו מחאה).
 והא 'כולם ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן' דבסתמא,
 וקתני 'חוץ מן האשה מפני שיכולה למחות'?
 אמר רבא: כיון ששחטו - אין לך מיחוי גדול מזה.

עבד של שני שותפין [עבד של שני שותפין - לא יאכל משל שניהן]:
 רמי ליה רב עינא סבא לרב נחמן: תנן 'עבד של שני שותפין לא
 יאכל משל שניהן', והתניא 'רצה מזה אוכל רצה מזה אוכל'?
 אמר ליה עינא סבא, ואמרי לה פתיא אוכמא: מיני ומינך תסתיים
 שמעתתא: מתניתין בדקפדי אהדדי (שני הבעלים, ואין רוצין ליהנות זה מזה, הלכך אפילו
 נתרצה האחד שיאכל העבד משלו - אין חבירו רוצה שיהנה חלקו משל חבירו), ברייתא דלא
 קפדי אהדדי.

מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו:
 משל רבו - הוא דלא יאכל, אבל משל עצמו יאכל? והא תניא: 'לא
 יאכל לא משלו ולא משל רבו'?
 לא קשיא: כאן כמשנה ראשונה, כאן כמשנה אחרונה,
 דתנן [גיטין פ"ד מ"ה]: 'מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את
 רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד - דברי בית הלל; בית
 שמאי אומרים:

(פסחים פח, ב)

תקנתם את רבו (שאינו מפסיד כלום מן הראוי לו), ואת עצמו לא תקנתם
 (מה תחא עליו?) : לישא שפחה אינו יכול שכבר חציו בן חורין
 (דצד חירות אסור בה דכתיב (דברים כג, יח) ולא יהיה קדש - לא יסב איתתא אמה), לישא בת
 חורין אינו יכול שעדיין חציו עבד; יבטל? והלא לא נברא
 העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר (ישעיהו מה, יח) [כי לה אמר ה' בורא השמים
 הוא האלהים יצר הארץ ועשה הוא כוננה] לא תהו בראה לשבת יצרה [אני ה' ואין עוד]!
 אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן
 חורין וכותב שטר על חצי דמיו! וחזרו בית הלל להורות
 כבית שמאי.

(כמשנה ראשונה - קודם שחזרו בית הלל - לא יאכל משל עצמו מפני שאין חלק עבדות נמשך אחר דעתו;
כמשנה אחרונה, הואיל ובידינו לשחררו - הרי הוא כבן חורין ואוכל משל עצמו.)

משנה :

האומר לעבדו "צא ושחוט עלי את הפסח", שחט גדי - יאכל (רבו ממנו, ואף על גב דרגיל בטלה: דכיון דלא פריש ליה - עליה סמך), שחט טלה - יאכל;
שחט גדי וטלה - יאכל מן הראשון (והשני ישרף);
שכח מה אמר לו רבו (שפירש לו גדי או טלה, וְהָה שָׁכַח) כיצד יעשה?
ישחט טלה וגדי, ויאמר "אם גדי אמר לי רבי - גדי שלו וטלה שלי (ובגמרא פריך: מה שקנה עבד קנה רבו, ומנא ליה לדידיה?), ואם טלה אמר לי רבי - הטלה שלו וגדי שלי".
שכח רבו מה אמר לו (וְהָה כִּבְר שַׁחַט הַשְּׁנַיִם) - שניהן יצאו לבית השריפה (דלא ידיע הי דהאי והי דהאי, ואין פסח נאכל אלא למניין) ופטורין מלעשות פסח שני (דשחיטה וזריקה מעלייתא היא, חדא אהאי וחדא אדהאי, וקמי שמיא גליא) .

גמרא :

פשיטא שחט גדי יאכל אף על גב דרגיל בטלה, שחט טלה יאכל אף על גב דרגיל בגדי; שחט גדי וטלה יאכל מן הראשון? והא תניא 'אין נמנין על שני פסחים כאחד' (לאכול בשעת אכילה מאחד מהם שירצה, דאין ברירה, וכי בעי למיכל - דילמא בשעת שחיטה לא הוה דעתיה עליה, הלכך לא אכיל; וְהָה שהמנה את רבו על שני פסחים ורבו סמך עליו - היאך יאכל מן הראשון)?

מתניתין - במלך ומלכה, והתניא: 'אין נמנין על שני פסחים כאחד; ומעשה במלך ומלכה שאמרו לעבדיהם "צאו ושחטו עלינו את הפסח", ויצאו ושחטו עליהן שני פסחים (גדי וטלה); באו ושאלו את המלך - אמר להם "לכו ושאלו את המלכה" (בקיאה וחכמה היתה); באו ושאלו מן המלכה - אמרה להם "לכו ושאלו את רבן גמליאל"; באו ושאלו את רבן גמליאל, אמר להם "מלכה ומלך - דדעתן קלה עליהן (שאין מקפידין אם גדי אם טלה): יאכלו מן הראשון" (מלך ומלכה תלוין על עבדיהן ואין מקפידין על סעודתן אם גדיים אם טלאים, הלכך אין כאן דין ברירה: דתרווייהו ניחא ליה, לפיכך יאכל מן הראשון: דכיון דליכא קפידא - יצא בראשון ידי חובתו, ואידך בכדי נשחט),

אנן (אם היה אחד ממנו שנשחטו עליו גדי וטלה) לא נאכל לא מן הראשון ולא מן השני (דכיון דקפיד - לא ידיע בהי ניחא ליה);

'ושוב פעם אחת נמצאת הלטאה (אחד משמנה שרצים המטמאין במגען) כבית המטבחים ובקשו לטמא כל הסעודה כולה (שהיו סבורין שמתה), באו ושאלו את המלך, אמר להם "לכו ושאלו את המלכה", באו ושאלו את המלכה - אמרה להם "לכו ושאלו את רבן גמליאל", באו ושאלו אותו - אמר להם: "בית המטבחים רותח או צונן (כלומר: נמצאת ברותחין או בצונן)?" אמרו לו: רותח! אמר להם: לכו והטילו עליה כוס של צונן; הלכו והטילו עליה כוס של צונן וריחשה (ופירכסה וגבי טומאה - [כָּל הַנֶּגַע בָּהֶם] בְּמָתָם [יְטָמָא] כתיב [ויקרא יא, לא]) - וטהר רבן גמליאל כל הסעודה כולה; נמצא מלך תלוי במלכה, ונמצאת מלכה תלויה ברבן גמליאל, נמצאת כל הסעודה תלויה ברבן גמליאל.'

שכח מה שאמר לו רבו [כיצד יעשה? ישחט טלה וגדי, ויאמר "אם גדי אמר לי רבי - גדי שלו וטלה שלי, ואם טלה אמר לי רבי - הטלה שלו וגדי שלי"]:
'שלי' ? מה שקנה עבד קנה רבו?
אמר אביי: הולך אצל רועה הרגיל רבו אצלו, דניחא ליה בתקנתא דרביה (שאין לו תקנה אחרת: דהא לא מצי למימר "גדי שלי וטלה שלמים, ואם טלה אמר לי רבי - טלה שלי וגדי שלמים", כדמפרש לקמן (שממעט באכילתו: דקא אכיל לתרווייהו באותו הלילה משום ספק פסח, וחד מינייהו - שלמים הוא)), ומקני ליה חד מינייהו על מנת שאין לרבו רשות בו.

שכח רבו מה שאמר לו [שניהן יצאו לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני]:

אמר אביי: לא שנו (דנפטר מפסח שני) אלא ששכח (מה אמר לו) אחר זריקה (לאחר זריקת שני הדמים), דבעידנא דאיזריק דם - הוה חזי לאכילה (אבל בשעת זריקה עדיין הוא זכור והיה אפשר לברר איזה של רב ואיזה של עבד דכי איזדריק דם לשם אכילה איזדריק דהא ידיעי מניין ידידיה), אבל שכח לפני זריקה - דכי איזריק דם לא

הוא חזי לאכילה - חייבין לעשות פסח שני (דכי איזדריק - לא לאכילת בשר איזדריק: דהא לא ידיעי מנויין דידיה) .
 איכא דמתני לה אברייא: 'חמשה שנתערבו עורות פסחיהן זה בזה, ונמצאת יבלת (מום לפסול) באחד מהן (באחד העורות, ואין ידוע מאיזה פסח היה עור זה, ואותו הפסח פסול הוא) - כולן יוצאין לבית השריפה, ופטורין מלעשות פסח שני.' (ולקמן פריך: והא איכא חד דלא נפק?!)
 אמר אביי: לא שנו (דפטורין) אלא שנתערבו לאחר זריקה: דבעידנא דאיזריק דם מיהא הוה חזי (ארבעה הכשירין) לאכילה (הלכך הארבעה יצאו, והחמישי פטור, משום דלא ידיע מנו דלייתי, ולא אפשר לאיתויי חולין לעזרה, כדלקמיה), אבל נתערבו לפני זריקה - חייבין לעשות פסח שני (כולן: שאין כאן כְּשֵׁר, שלא נִקְרַךְ הדם לאכילת בשר) .
 מאן דמתני (להא לא שנו דאביי) אמתניתין (שאף על פי ששניהן כשירין, אלא שאין מנוי ניכרין קאמר דאם היה הספק בשעת זריקה חייבין בפסח שני) - כל שכן אברייא (דספק פסול מום יש בכולן ולא נראית זריקה שלהן); מאן דמתני אברייא - אבל אמתניתין לא: כיון דכשירין נינהו - דאי אידכר הוי חזי לאכילה - קמי שמיא גליא (איזה בעלים של כל אחד, והדם ניתן לזריקה: שהרי אין כאן פסול קרבן ואף על פי שאסור לאוכלו) .

אמר מר 'ופטורין מלעשות פסח שני' (ואברייא קאי); והא איכא חד דלא נפיק?!
 משום דלא איפשר: היכי ליעביד?
 ליתי כל חד וחד פסח? - קא מייתי (הארבעה שכבר יצאו) חולין לעזרה: דארבעה מינייהו עבדי להו!
 ליתי כולהו חד פסח - נמצא פסח נאכל שלא למנויו (שאלו שכבר יצאו - אין מנינם כלום)!?
 האי מאי? ניתי כל חד מינייהו פסחו, וניתני ונימא "אי ידי בעל מום - האי דאייתי השתא ניהוי פסח, ואי ידי תם - האי דאייתי השתא ניהוי שלמים"?
 לא אפשר,

(פסחים פט, א)
 משום דאיכא חזה ושוק (דשלמים), דכהנים הוא דאכלי ליה (שצריך לינתן לכהן ואי אפשר לתת, דהא כל חד וחד - שמא האי הוי פסח, ונמצא מאכילו לכהן שלא נמנה עליו)!
 וניתי כל חד וחד (מינייהו) כהן בהדיה (חד כהן, ונימניה אפסחו)?
 האי כהן היכי דמי?: אי דעביד פסח - דילמא האי פסח הוא ונמצא פסח נאכל שלא למנויו; ואי דלא עביד פסח - דילמא שלמים הוא, ולא עביד פסח?!
 וניתי כל חמשה חד כהן דלא עבד פסח, ונימני עילויה הני חמשה פסחים, דממה נפשך איכא חד דלא עביד פסח, וקא נפקי ביה (ויאכל חזה ושוק של כולם)!?
 אלא משום דקא ממעיט באכילת שלמים, דאילו פסח - ליום ולילה, ואילו שלמים - לשני ימים ולילה אחד (דקא ממעיט באכילה דשלמים בזמן אכילתו: שאוכל את כולם ליום ולילה, ושורף את הנותר; ואם שלמים הוא - עדיין אינו נותר, ונמצא שורף קדשים כשרים)!

וניתי מותר הפסח, ונימא: "אי ידי בעל מום - האי דאייתי השתא ניהוי פסח; אי ידי תם הוא - ניהוי האי דאייתי השתא שלמים", דמותר הפסח נאכל ליום ולילה אחד (מתחלתו יתנה עליו: "אם שלי תם היה - זה יהיה מותר הפסח", שהוא קרב שלמים, והוא כפסח: שנאכל ליום ולילה" והכי תניא בתוספתא דזבחים בפרק (הפסח שנתערב) [לא מצאתי בתוספתא שלנו]?!
 (ומשני): וכי מפרישין תחלה למותרות (אין מפרישין קרבן מתחלה לשם נותר, שהיאך יכול להיות מותר הפסח? והרי שם פסח לא חל עליו מעולם, שהרי זה כבר יצא)?
 ונטרחו וניתי מותר הפסח (יבקשו אנשים שנתותרו להם פסח חי, או מעות פסח, ויקחו מהן בהמות ויתנה כל אחד על שלו "אם שלי בעל מום היה - הרי זה פסח, ואם לאו - הרי הוא כמות שהוא: מותר הפסח לשלמים ונאכל ליום ולילה")?
 אלא משום סמיכה: דאילו פסח לא בעי סמיכה ואילו מותר בעי סמיכה (ואי אפשר לסמוך על זה, שמא פסח הוא, וקא עביד עבודה בקדשים) .
 הא תינח קרבן אנשים, קרבן נשים (קרבן נשים לא בעי סמיכה) מאי איכא למימר?

אלא משום מתנות: דאילו פסח - מתנה אחת, ואילו שלמים - שנים
שהן ארבע.

מאי נפקא מינה, והא תנן [זבחים פ"ד מ"א]: 'כל הניתנין על מזבח
החיצון שנתנן כמתן אחת כפר'?

אלא משום דאילו פסח בשפיכה ואילו שלמים בזריקה (פסח בשפיכה בנחת מן
המזרק לקיר המזבח כנגד היסוד, דנפקא לן מתן דם דפסח מודם זבחיך ישיף [על מזבח ה' אלהיך] [דברים כב, כז]
במסכת זבחים בפרק 'בית שמאי' (דף לז, ב), ובשלמים כתיבא זריקה: שזורק למרחוק מן המזרק למזבח, ואין מתן
אצבע אלא בחטאת, דכתיב בה [ולקח הפה מדם החטאת] באצבעו [ונתן על קרנת מזבח העלה] [ויקרא ד, כה]
ועוד אבל בכל שאר קרבנות - וזרקו כתיב [כגון ויקרא א, ה] וזרק כנגד הקרן עד שהדם ניתן לקיר מערבי וקיר
דרומי).

מאי נפקא מינה? והא תניא 'כל הניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה -
יצא'!
אימר דקא אמרינן דאי עבד, לכתחלה נמי (בתמיה)?

משנה:

האומר לבניו: "הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון
לירושלים" ("על מי שיעלה" - משמע שאינו ממנה עליו אלא הראשון), כיון שהכניס
הראשון ראשו ורובו - זכה בחלקו, ומזכה את אחיו עמו. (בגמרא
מפרש היכי מתמני, ומתוך דאמנינהו אבוהון מעיקרא, וכדי לזרזו קאמר: שיזרזו כל אחד להיות ראשון ויהיה
הוא ראש לאחיו, שיזכו על ידו; וכך הודיעם.)

גמרא:

שמע מינה יש ברירה (קא סלקא דעתא דלא אימנו אלא חד)!
אמר רבי יוחנן: כדי לזרזו במצות קאמר (וכולן אימנו עליו, בין ראשון בין
אחרון); דיקא נמי דקתני 'ומזכה אחיו עמו': אי אמרת בשלמא
דאמנינהו מעיקרא - שפיר, אלא אי אמרת דלא אמנינהו מעיקרא -
לבתר דשחיט מי קא מתמנו? והא תנן 'נמנין ומושכין ידיהן
ממנו עד שישחט' - שמע מינה!
תניא נמי הכי (דמשום זריזות נקט): 'מעשה וקדמו בנות לבנים ונמצא
בנות זריזות ובנים שפלים'.

משנה:

לעולם נמנין עליו עד שיהיה בו כזית לכל אחד ואחד;
נמנין (הרוצה לימנות) ומושכין את ידיהן ממנו (הרוצה לימשך) עד שישחט
(אבל משנשחט - אין נמנין עליו ואין מושכין הימנו);
רבי שמעון אומר: עד שיזרק את הדם (אפילו לרבי שמעון דפליג ואמר 'עד שיזרק' -
הא מוקים דלימשך הוא דפליג, אבל בלימנות - מודה).

גמרא:

מאי קא משמע לן?
הא קא משמע לן: דאף על גב דאימני עליו חבורה זו - חוזרת
ונמנין עליו חבורה אחרת. (כל חבורה שלימה שנימנו על פסח אחד - ימשכו כולן ידיהן
הימנו, ודלא כרבי יהודה דאמר לקמן בפרק 'מי שהיה טמא' (דף צט, א) 'ובלבד שיהיה אחד מבני חבורה ראשונה
קיים עליו'.)

נמנין ומושכין את ידיהן עד שישחט [רבי שמעון אומר: עד שיזרק את
הדם]:

אמר אביי מחלוקת לימשך (בההיא קאמר רבי שמעון 'עד שיזרק'): דרבנן סברי
(שמות יב, ט) [ואם ימעט הפית] מהית משה [ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפשתי אש לפי אכלו
תלסו על השה] (אם ימעט הבית = אם באו לימעט ולימשך מהיות משה) - מחיותיה (בעודו
בחיים) דשה (בעוד היותו לשה יתמעטו);
ורבי שמעון סבר: מהויתיה דשה (קודם גמר עבודותיו);
אבל לימנות דברי הכל עד שישחט, דאמר קרא במכסת נפשתי והדר תלסו.
תניא נמי הכי: 'נמנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט'; רבי
שמעון אומר: נמנין עד שישחט, ומושכין עד שיזרק הדם'.

(פסחים פט, ב)

משנה :

הממנה עמו אחר בחלקו (אחד מבני חבורה שהמנה אחרים עמו על חלקו בלא דעת חבורה) - רשאיין בני חבורה ליתן לו את שלו (רשאיין לומר לו "טול חלקך וצא ואכול אתה וחבורתך את חלקך"), והוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן (דאית ליה להאי תנא פסח נאכל בשתי חבורות) .

גמרא :

איבעיא להו: בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהן יפות (ידי יפות) - לישנא מעליא ממחר לאכול הרבה) - מהו שיאמרו לו "טול חלקך וצא"? מי אמרינן מצי אמר להו "הא קבילתון (קבלתוני עליכם לאכול בכל כחי בדמים הללו)"? או דילמא מצו למימר ליה "כי קבלינן - לתיקוני זביחה (שלא יהא נותר, ושיערונך למאכל שאר בני אדם), אדעתא דאכלת טפי מינן לא קבלינן"?

תא שמע: 'הממנה אחרים עמו על חלקו רשאיין [בני חבורה] ליתן לו את שלו והוא אוכל את שלו והן אוכלין את שלהן' מאי טעמא, לאו משום דהוי ליה כידים של אחד מהן יפות? ואי סלקא דעתך ידיו יפות מצי אמר להו "קבילתון" (שיהו עמו אוכלין), ניהוי האי כידיו יפות!?

אמרי: לא! דעות שאני (אין בני חבורה מרוצין להיות כל אלו הדעות בחבורתם שמא יעכבו עליהם הסעודה, ולא משום אכילה יתירתא, אלא אפילו לא אכלי כולהו אלא כחד גברא - מצו מעכבי עליה), דאי נמי תרוייהו כחד מבני חבורה הוא דאכלי מצי אמרי ליה "דלא ניחא לן אינש נוכרא גבן".

תא שמע: 'השמש שאכל כזית בשר בצד התנור, אם היה פקח ממלא כריסו ממנו (כדאמרינן ב'כיצד צולין' (לעיל דף פ"א), שאין האוכל אוכל בשתי מקומות); אם רצו בני חבורה לעשות טובה עמו - באין ויושבים בצדו ואוכלין, דברי רבי יהודה'; רצו - אין, לא רצו - לא (אלמא משום טירחא הדרי ביה - הכא נמי משום פסידא הדרי ביה); ואמאי? נימא להו "הא קבילתון"? שאני התם דאמרי ליה "כי קבלינן - אדעתא דנטרחן קמן, למטרח לן לדידך לא קבלינן" (אבל ידיו יפות, מדלא בדקו אחריו שמע מינה בכל מאכלו קיבלו עליהן).

תא שמע: 'בני חבורה שהיה ידיו של אחד מהן יפות, רשאיין לומר "טול חלקך וצא"; ולא עוד אלא אפילו חמשה ועשו סיבולת (תערובת סעודה של כל ימות השנה) - רשאיין לומר לו "טול חלקך וצא"; שמע מינה.

מאי 'ולא עוד' (מאי אולמיה הא מהא)?

לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא פסח, דמצי אמרי ליה "כי קבלינן לתקוני זביחה (כמדת איש אחד)", אלא אפילו סיבולת נמי, דצוותא בעלמא הוא (ואיכא למימר משום צוותא קבליה עליה בכל מאכלו) - רשאיין לומר לו "טול חלקך וצא".

איכא דאמרי: הא לא איבעיא לן, אלא הכי הוא דאיבעיא לן: בני חבורה רשאיין לחלק (לחלק פסח ביניהן לכל אחד חלק המגיעו) או אינן רשאיין לחלק (אלא אוכלין כאחד, ונותנין המנות לפנייהם כשאר סעודות)? תא שמע: 'בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהן יפות - רשאיין לומר לו "טול חלקך וצא"; ידיו יפות - אין, אין ידיו יפות - לא! שמע מינה.

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עריבו ריפתא בהדי הדדי; אדאכיל רב הונא בריה דרב יהושע חדא - אכיל רב פפא ארבע. אמר ליה: פלג לי! אמר ליה: קבילתון.

איתיביה כל הני תיובתא (דממנה אחרים, ודשמש) - ושני כדשנינן; איתיביה בני חבורה (מרישה, דקתני "טול חלקך") - אמר ליה (ושני ליה): התם (בההיא) - דאמרי ליה "כי קבלינן לתיקוני זביחה (משום דלתקוני זביחה קבליה, וכמדת איש אחד, אבל אנת - צוותא קבילת עלך, וניחא עלך צוותי לקבולי עלך בכל סעודתי)" ; איתיביה סיבולת - פלג ליה; אזל עריב בהדי רבינא; אדאכיל רב הונא בריה דרב יהושע חדא - אכיל רבינא תמניא! אמר: מאה פפי ולא חדא רבינא!

תנו רבנן [תוספתא פ"ח ה"ח [ליברמן]] : 'הממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו' (חגיגת ארבעה עשר, שאף היא באה לכל המנויין) - מעות שבידו (שלקח מן הנמנין הללו) חולין (כדמפרש טעמא לקמיה: שאף על פי שהממנה כבר הקדיש מעותיו לכהן, והממנה כבר הקדיש פסחו - מתחללין המעות על הפסח; וטעמא מפרש) ; והמוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום (המוכר עולתו להתכפר בה אחר לא עשה כלום ואין העולה קריבה אלא לשם בעלים הראשונים), ומעות כל שהן (כל מה שקיבל מן העולה והשלמים ואפילו יותר על כדי דמיהן) יפלו (המעות) לנדבה (לנדבת ציבור: לשופרות שהיו במקדש שהיו מקריבין מהן עולות לקין המזבח) ;

(ופריך:) וכי מאחר דלא עשה ולא כלום מעות אמאי יפלו לנדבה? אמר רבא: קנסא. (קנסו רבנן לקונה דלא ליקני זימנא אחריתי עולה ושלמים דאמר, ואיהו הוא דאפסיד אנפשיה: דלא הוה ליה למיקני כפרת אחרים; וכי האי גוונא נמי אמרי אינשי "לאו עכברא גנב אלא חורא גנב", כלומר: המוכר לא פשע אלא הקונה, הלכך מעותיו נדבה). ומאי 'כל שהן'?

אף על גב דלא הוה שווי אלא ארבעה ויהבו ליה חמשה - אפילו בההיא יתירא נמי קנסוהו רבנן (לא אמר "אישתכח דמתנה בעלמא הוא דיהב ליה" ולא ליקנטיה).

אמר עולא, ואיתימא רבי אושעיא: אפשר ידעי חברין בבלאי טעמא דהאי מלתא (והלואי שיהו יודעין טעם זה ויודיענו): 'זה הפריש טלה לפסחו וזה הפריש מעות לפסחו, היאך הקדש חל על הקדש, דקתני 'מעות שבידו חולין'? (היאך מעות הקדש חל על טלה הקדש אחר, לצאת הקדש של מעות לחולין? מי הוציאן למעות לחולין? אילו היה נותן בבהמת חולין - היתה נתפסת בקדושת המעות והן יצאו לחולין, אבל עכשיו מה נתפס תחתיהם שיצאו הם לחולין)? (והא ליכא למימר במעות שלא הוקדשו עסקינן, דאם כן מאי למימרא!)

(פסחים צ, א)

אמר אביי: אי לאו דאוקמיה רבי אושעיא לההיא (דתנן לקמן) בממנה זונה על פסחו (דאתנן חל על המוקדשים בממנה לזונה על פסחו באתננה - ואף על גב דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו - הכא אמרינן דאתנן חל עליו), ורבי היא (דאית ליה פסח ממון בעלים הוא, דאמר לקמן 'אף מכדי מקח': שאם ימעטו לו מעות לבעל הפסח ליקח חלוק וטלית - ממנה אחרים עמו על פסחו, ונוטל מהן מעות, ועושה צרכיו - אלמא שלו הוא, ויכול לאוסרו; אי לאו דאוקמא רבי אושעיא במסכת תמורה לההיא, כדפרישית), הוה מוקמינא לה לההיא (דאתנן) בקדשים קלים (שנתן לה שלמים באתננה, ויש בידו לאוסרו) ואליבא דרבי יוסי הגלילי, דאמר (בפרק קמא דבבא קמא דף יב, ב): קדשים קלים - ממון בעלים הוא; (והאי מתנייתא דלעיל דקתני 'מעות חולין הוה' - מוקמינא כרבי, והוה אמינא דהא דשרי רבי לעשות צרכיו במעות - לאו משום דפסח אית ביה שיור בקדושתו ליתפס קדושת המעות בחולין שבו, אלא משום דזה שמפריש המעות שיור בקדושתו לתתם מתת חולין לבעל הפסח; והא - ליכא לאוקמי כרבי יוסי, דהא קתני בשלמים לא עשה כלום, וההיא דאתנן - כרבי, ובפסח לא הייתי מוקי לה, דלא הוה סלקא דעתאי דפסח לרבי ממון בעלים הוא, שיהא בידו לאוסרו), אבל בפסח לא משייר אינשי (דלא משייר אינשי בקדושת הגוף דבהמה);

(וטעמא דרבי, דאמר 'אף מכדי מקח' -) (משום ד) במעות ודאי משייר אינשי (לתתם מתת חולין בחזקת חולין): דמעיקרא כי מפריש להו - אדעתא דהכי מפריש להו (ומשום הכי חולין הם: דזה שהפריש לפסחו ואחר כך הימנה אחרים עמו - מתנה בעלמא הוא דיהיב להו, והנן יהבו ליה ממעות חולין מתנה; והממנה זונה - מתנה הוא, שאין בידו למוכרו, ואין 'אתנן' חל עליו)! והא [הברייתא לעיל: הממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו - מעות שבידו חולין] - רבי היא, ומשום הכי מעות שבידו חולין; ובמעות ודאי משייר אינשי; וההיא [המשנה במסכת תמורה להלן] דקא מוקי לה רבי אושעיא כרבי - לא מוקמינא ליה אנא כרבי: דבפסח לא משייר אינשי, ובמעות משייר אינשי: דמעיקרא כי מפריש להו - אדעתא דהכי מפריש להו, - והא ליכא לאוקמי כרבי יוסי דהא תני בה 'והמוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום'; והשתא דאוקמיה רבי אושעיא לההיא בממנה זונה על פסחו, ורבי היא - שמע מינה דסבירא ליה אפילו בפסחו משייר אינשי (והשתא, דאוקמא רבי אושעיא לההוא בממנה זונה על פסחו, אלמא קא סבר רבי אושעיא פסח גופיה לרבי ממון בעלים, ושמעינן מינה דאפילו בפסח משייר אינשי - כל שכן מעות, וכל שכן דמציינן לאוקמא להך דקתני 'מעות שבידו חולין' כרבי, דהא פסח - חולין הוא ויכול למוכרו! ומעות של אותן אחרים - חולין הוה, וליכא לאקשווי 'היאך הקדש חל על הקדש לצאת לחולין').

מאי היא דרבי אושעיא?

דתנן [תמורה פ"ו מ"ד]: 'נתן לה מוקדשין באתננה - הרי אלו מותרין' (כדיליף לקמן); עופות דחולין (תורים ובני יונה שאינן מוקדשין) - הרי אלו אסורין; שהיה כדין: ומה אם מוקדשים שהמום פוסל בהן (אף

משהוקדשו) - אין אתנן ומחיר חל עליהן (כדיליף לקמן), עופות (חולין)
 שאין המום פוסל בהן (מלהקדישם, דלא נאמר תמות וזכרות בעופות) אינו דין
 שאין אתנן ומחיר חל עליהן! תלמוד לומר: (דברים כג, יט) [לא תביא אתנן זונה
 ומחיר כלב בית ה' אלהיך לכל נדר [כי תועבת ה' אלהיך גם שניהם] - לרבות את העופות,
 קל וחומר למוקדשין, מעתה: מה עופות שאין המום פוסל בהן,
 אתנן ומחיר חל עליהן - מוקדשין שהמום פוסל בהן אינו דין
 שאתנן ומחיר חל עליהן?! תלמוד לומר: לכל נדר - פרט לנדור!
 אלא (פירכא הוא): טעמא דכתב רחמנא [לכל] נדר, הא לאו הכי הוה אמינא
 מוקדשים חל איסור אתנן עליהן - והא אין אדם אוסר דבר שאינו
 שלו?

אמר רבי אושעיא: בממנה זונה על פסחו, ורבי היא.
 מאי 'רבי'?

דנניא: ' (שמות יב, ט) ואם ימנע הבית מהית משה [ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפש
 איש לפי אכלו תכסו על השם] - החייהו משה (אם יהיו מעות מועטין לבעל הפסח מהיות משה:
 שאין לו במה לקנות לצורכי הפסח, ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו יקח מעות משכנו וימננו על פסחו, ויקח
 מן המעות מה שהוא צריך לפסח): מכדי אכילה (אם יחסר לו מעות שאין לו במה ליקח צורכי
 אכילת הפסח, כגון עצים לצלותו - רשאי הוא למוכרו) ולא מכדי מקח (שאם אין לו מעות לסחורה
 - אינו רשאי למכור פסחו לכך);

רבי אומר: אף מכדי מקח: שאם אין לו - ממנה אחר עמו על פסחו
 ועל חגיגתו, ומעות שבידו - חולין, שעל מנת כן הקדישו ישראל
 את פסחיהן.

רבה ורבי זירא: חד אמר: בעצים לצלייתו כולי עלמא לא פליגי
 (דיכול להימנות אחרים ליקח במעות עצים): דכיון דתקנתא דפסח הוא - כגופא
 דפסח דמי; כי פליגי במצה ומרור: רבנן סברי הא אכילה אחריית
 היא, ורבי סבר כיון דהכשירו דפסח הוא - כגופא דפסח דמי;
 וחד אמר: במצה ומרור נמי כולי עלמא לא פליגי, דכתיב (שמות יב, ח)
 [ואכלו את הפסח בלילה הזה צלי אש] ומצות על מררים ואכלו; דכיון דמכשירין דפסח
 נינהו - כפסח דמי; כי פליגי ליקח בו חלוק, ליקח בו טלית:
 רבנן סברי: (שמות יב, ט) ואם ימנע הבית מהית משה [ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת
 נפש איש לפי אכלו תכסו על השם] - אמר רחמנא: החייהו לשם (עשה צורכי הפסח מן
 המעות), ורבי סבר: החיה עצמן משה.

ולאביי דאמר (לעיל): אי לאו דאוקמה רבי אושעיא לההיא בממנה
 זונה על פסחו, ורבי היא, הוי מוקמינן לה בקדשים קלים ואליבא
 דרבי יוסי הגלילי, דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא, אבל
 (אליבא דרבי) בפסח לא משייר איניש.

הא קתני בהדיא 'שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהן' (אלמא פסח
 גופיה ממון בעלים הוא) !?

אימא 'שעל מנת כן הקדישו ישראל מעות פסחיהן' (זה שנתמנה עמו לפסחו
 ונתן לו מעותיו - חולין היו, ונתן לו במתנה, ומשום הכי יכול ליקח בהן טלית, ונותן לו חלק של פסחו במתנה,
 ומעותיו חולין הן: שעל מנת כן הקדישו: שאם רצה ליתנם במתנה - יתנם).

משנה:

זב שראה שתי ראיות (שטומאתו טומאת שבעה ואינו טעון קרבן) - שוחטין עליו
 בשביעי (ואף על פי שלא העריב שמשו, דהא חזי למיכל לאורתא);
 ראה שלש (דלא חזי למיכל עד דמייתי כפרה) - שוחטין עליו בשמיני שלו (אם חל
 שמיני שלו בערב הפסח, ואפילו לא הביא כפרתו, ומביאה לאחר מיכן: דמחוסר כפורים דחי עשה דהשלמה,
 כדאמרן ב'תמיד נשחט' (דף נט, א));

שומרת יום כנגד יום - שוחטין עליה בשני שלה; ראתה שני ימים
 - שוחטין עליה בשלישי (הרואה יום אחד [או יומיים] בתוך אחד עשר ימים שבין נדה לנדה,
 דבעיא לספור יום המחרת - שוחטין עליה ביום ספירה: דכיון שספרה מקצת היום - מותרת לטבול, ואף על פי
 שמחוסרת הערב שמש - שוחטין עליה);
 והזבה (שראתה שלשה רצופים בתוך אחד עשר יום וצריכה לספור שבעה נקיים ולהביא קרבן) -
 שוחטין עליה בשמיני (ותביא כפרתה קודם שתחשך ותאכל).

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: שוחטין וזורקין על טבול יום ומחוסר
 כפורים (זב וזבה ומצורעת ויולדת),

(פסחים צ, ב)
ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ (ואף על פי שבידו לטבול היום; וטעמא מפרש לקמיה).
ועולא אמר: אף שוחטין וזורקין על טמא שרץ.
לרב, מאי שנא טבול יום? דחזי לאורתא? טמא שרץ נמי חזי לאורתא!
מחוסר טבילה;
טבול יום נמי מחוסר הערב שמש!
שמשא ממילא ערבא;
מחוסר כפורים נמי - הא מחוסר כפרה!
שקיננו בידו;
טמא שרץ נמי הרי, מקוה לפניו!
דילמא פשע (ולא טביל).
אי הכי, מחוסר כפורים נמי דילמא פשע!
כגון דמסרינהו לבית דין, וכדרב שמעיה, דאמר: חזקה אין בית דין של כהנים עומדין משם (מן העזרה) עד שיכלו מעות שבשופרות (שופר היה שם שכתוב עליו 'קנין', ואשה שיש עליה לידה, וכן כל מחוסרי כפרה - מביאין מעות ונותנין לתוכו, דמי הקינין קצובין היו, ואוכלים בקדש לערב, וסומכין על חזקת בית דין של כהנים שאין עומדין משם עד שיכלו כל מעות אותו שופר כדי שלא יאכלו מחוסרי כפרה בקדשים).
(ופרכינן): ולרב (דאמר 'שמשא פשע'), (אלמא) מדאורייתא מיחזא חזי (טמא שרץ לשחוט עליו), ורבנן הוא דגזרו ביה (ומשום דילמא פשע גזרו ביה רבנן), אלמא אמר רב (ב'כיצד צולין': היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין) 'מטמאין אחד מהן בשרץ' (להכריע רוב ציבור לטומאה, ואי מדאורייתא חזי - היאך הוא מכריעם לטומאה, דהיינו טמא שרץ דחזי למטביל)?
אלא לרב מדאורייתא נמי לא חזי, דכתיב (במדבר ט, י) [דבר אל בני ישראל לאמר] איש איש פי יהיה טמא לנפש [או בדרך חזקה לכם או לדחיתכם ועשה פסח לה']; מי לא עסקינן שחל שביעי שלו להיות בערב הפסח, דהיינו טומאת שרץ, ואמר רחמנא נידחי? וכי תימא ממאי דהכי (דילמא מדכתיב טמא לנפש ולא כתיב טמא שרץ - שמע מינה טמא מת שאינו ראוי לערב קאמר) - סבר לה כרבי יצחק דאמר (בספרי): (אותן אנשים שבפסח מדבר שהיו טמאין לנפש אדם -) טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח, שנאמר (במדבר ט, י) [ויהי אנשים אשר יהיו טמאים לנפש אדם] ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא [ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא] - ביום ההוא הוא דאינן יכולין לעשות, אבל למחר יכולין לעשות, ואמר רחמנא נדחו!
תנן: 'זב שראה שתי ראיות - שוחטין עליו בשביעי'; מאי, לאו דלא טביל ושמע מינה שוחטין וזורקין על טמא שרץ (וקשיא לרב)?
לא, דטביל.
אי טביל, מאי קא משמע לן?
הא קא משמע לן: דאף על גב דמחוסר הערב השמש - קא משמע לן דשמשא ממילא ערבא (ולא הוי כמחוסר מעשה);
הכי נמי מסתברא (דאטבול קאי), מדקתני סיפא (מדאצטריך למיתנא סיפא) 'דאה שלש ראיות - שוחטין עליו בשמיני' (דשוחטין על מחוסר כפורים): אי אמרת בשלמא 'זב שראה שתי ראיות - שוחטין עליו בשביעי' - דטביל (רישא לא אשמעינן אלא טבול יום), איצטריך (למיתנא סיפא לאשמעינן דשוחטין על מחוסר כפורים): סלקא דעתא אמינא 'ראה שתי ראיות, בשביעי הוא, דלא מחוסר מעשה, אבל ראה שלש, בשמיני - דמחוסר מעשה: מחוסר כפרה - לא', קא משמע לן (דשרי): דאף על גב דמחוסר כפרה - שוחטין וזורקין עילויה (ובמסרו לבית דין של כהנים, כדאמרן); אלא אי אמרת 'ראה שתי ראיות בשביעי' - דלא טביל, 'ראה שלש בשמיני' - למה לי? השתא יש לומר 'ראה שתי ראיות בשביעי' דלא טביל - דטמא מעליא הוא - שחטינן וזורקין עילויה, 'ראה שלש בשמיני' - דטביל ליה בשביעי, דקלישא טומאה - לא כל שכן דשחטינן וזורקין עילויה! אלא לאו שמע מינה 'ראה שתי ראיות בשביעי דשחטינן עילויה' - דטביל!
לא, לעולם אימא לך דלא טביל, ואיצטריך: סלקא דעתא אמינא 'בשביעי הוא, דבידו לתקן (לטבול), אבל (מחוסר כפרה) בשמיני - דאין

בידו להקריב קרבן (אלא ביד כהן) - אימא פשעי ביה כהנים' - קא משמע לן, כדרב שמעיה.

והזבה שוחטין [עליה בשמיני]:

תני תנא קמיה דרב אדא בר אהבה: 'והזבה - שוחטין עליה בשביעי שלה'.

(זבה - טבילתה ביום שביעי, דכתיב (ויקרא טו, כה) וְסִפְרָהּ לָהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחֲרֵי תִטָּהֵר: אחר מעשה טהרה: כיון דסיימה לה טפירה – טהרה, ובתחלת היום עבדה לה טפירה; אבל נדה דאורייתא – שאינה סופרת נקיים, אלא שבעה עמ ימי ראייתה - אינה טובלת עד לאחר שקיעת החמה של שביעי, והערב שמש בדידה לא הוי עד למחר.)

אמר ליה: זבה, בשביעי שלה מי חזיא? אפילו למאן דאמר 'שוחטין וזורקין על טמא שרץ', הני מילי טמא שרץ, דחזי לאורתא; הא - עד למחר דמתיא כפרה לא חזיא! אימא 'בשמיני'; פשיטא?!

מהו דתימא 'כיון דמחסרא כפרה - לא' קא משמע לן, כדרב שמעיה. רבינא אמר: נדה תנא קמיה: 'והנדה - שוחטין עליה בשביעי'; אמר ליה: נדה בשביעי מי חזיא? אפילו למאן דאמר 'שוחטין וזורקין על טמא שרץ' - דחזי לאורתא; נדה לאורתא דשביעי הוא דטבלה, עד שמיני דעבדה הערב שמש לא חזיא! אלא אימא 'בשמיני';

פשיטא: השתא, ומה זבה דמיחסרא כפרה שוחטין וזורקין עליה בשמיני, נדה דלא מיחסרא כפרה צריכה למימר דשחטין וזורקין עליה?

נדה איצטריכא ליה, הא קא משמע לן: בשמיני - אין, בשביעי - לא (משום דלא חזיא לאורתא, משום הערב שמש) 'כדתניא: 'כל חייבי טבילות - טבילתן ביום; נדה ויולדת טבילתן בלילה', דתניא: 'יכול תהא טובלת מבעוד יום? תלמוד לומר (ויקרא טו, יט) [וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָהּ] שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדְתָּהּ [וְכָל הַנִּגְעַ בָּהּ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב] - תהא כנדתה כל שבעה (תהיה יתירה דריש)', ויולדת איתקש לנדה (דכתיב (ויקרא יב, ב) כִּימִי נִדַּת דִּוְתָהּ תִּטְמָא).

משנה:

האונן (שמחתו מוטל לפניו, כדאמרין בשחיטת קדשים בפרק 'טבול יום' (זבחים דף ק, ב): איזהו 'אונן' - כל זמן שלא נקבר)

(פסחים צא, א)

המשך המשנה

והמפקח את הגל (מעל אדם ואין ידוע אם ימצאנו חי או מת), וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים, והחולה והזקן שהן יכולין לאכול כזית - שוחטין עליהן (שוחטין עליהן בחבורת אחרים; והמפקח את הגל שוחטין עליו דמכל מקום עודנו בחזקת טהרה; ואונן נמי לאורתא חזי, כדאמרין בגמרא: דאנינות לילה ליתא מדאורייתא, אלא אנינות יום, כדכתיב (ויקרא י"ט) הֵן הַיּוֹם הַקָּרִיב: יום אסור, לילה מותר בשחיטת קדשים; וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת);

על כולם אין שוחטין עליהן בפני עצמן, שמא יביאו את הפסח לידי פסול (שמא יטמא אונן למתו, ומפקח גל ימצאנו מת ונמצא שהאחיל על הטומאה, והחבוש שמא לא יצא, וחולה וזקן שמא יכבד חוליו ולא יוכל לאכול כזית);

לפיכך (הואיל ובשעת שחיטה ראויין היו, ונזקק הדם עליהן) אם אירע בהן פסול (כמו שפירשתי) - פטורין מלעשות פסח שני;

חוץ מן המפקח בגל (ונמצא המת תחתיו שחייב לעשות פסח שני) - שהוא טמא מתחלתו (קודם שחיטה, שהרי האחיל על הטומאה משעה שהתחיל לפקח! ובגמרא מוקי לה בגל עגול שמתחלה האחיל את כולו).

גמרא:

אמר רבה בר הונא אמר רבי יוחנן: לא שנו (דאין שוחטין על החבוש בפני עצמו) אלא בית האסורים דעכו"ם, אבל בית האסורים דישיראל (כגון: לכופו להוציא אשה פסולה, או לשלם ממון, אי נמי כדתניא 'כתובות דף לג, ב) אם יקים והתהלך בחוץ [על משענתו ונקמה המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא] (שמות כא, יט) וכי תעלה על דעתך זה מהלך בשוק וזה נהרג? אלא מלמד שחובשין אותו עד שנראה מה תהא עליו) - שוחטין בפני עצמו: כיון

דאבטחינהו - מפיך ליה, דכתיב (צפניה ג, יג) שְׁאֲרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה וְלֹא יִדְבְּרוּ קֶזֶב [ולא ימצא בפייהם לשון תרמית כי המה ירעו וירבצו ואין מחריד].

אמר רב חסדא: הא דאמרת בית האסורין דעכו"ם, לא אמרן אלא חוץ לחומת בית פאגי, אבל לפני מוחמת בית פאגי (מקום חיצון בירושלים) - שוחטין עליו בפני עצמו; מאי טעמא? - אפשר דאמטו ליה ואכיל ליה (דמעילי ליה מן הפסח בתוך בית האסורין לאכול, דהא לפני מירושלים הוא).

לפיכך אם אירע [בהן פסול פטורין מלעשות פסח שני, חוץ מן המפקח בגל שהוא טמא מתחלתו]:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא שנו (דמפקח גל חייב לעשות פסח שני) אלא גל עגול (דמתחלתו האהיל עליו), אבל גל ארוך - פטור מלעשות פסח שני; אימא טהור היה בשעת שחיטה (שמא בשעת שחיטה עדיין לא האהיל כנגד הטומאה, וכיון דספק יצא ספק לא יצא - פטור, משום דלא אפשר, כדאמרן לעיל (דף פ"ב, ב) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהן).

תניא נמי הכי: 'רבי שמעון בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: מפקח בגל, עתים פטור עתים חייב, כיצד? - גל עגול ונמצאת טומאה תחתיו - חייב; גל ארוך ונמצאת טומאה תחתיו - פטור' אימא טהור היה בשעת שחיטה.

משנה:

אין שוחטין את הפסח על היחיד, דברי רבי יהודה; (טעמא יליף בגמרא); ורבי יוסי מתיר; ואפילו חבורה של מאה שאינן יכולין לאכול כזית - אין שוחטין עליהן (רבי יוסי קאמר לה, כלומר: לא תליא מילתא דפטח אלא באכילה: יחיד ויכול לאכול כזית - שוחטין עליו; מאה ואין יכולין לאכול כזית בין כולם - אין שוחטין עליהן); ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים. (טעמא מפרש בגמרא.)

גמרא:

תנו רבנן [מכילתא דרשב"י פ"ב, ד; ספרי דברים פסקא קלב]: 'מניין שאין שוחטין את הפסח על היחיד?'

תלמוד לומר (דברים טז, ח) 'לא תוכל לזבח את הפסח באחד' [שעריך אשר ה' אלהיך נתן לך],

דברי רבי יהודה (ודריש באחד באנפיה נפשיה על היחיד);

ורבי יוסי אומר: יחיד ויכול לאכול שוחטין עליו, עשרה ואין יכולין לאכול (כזית ממנו) אין שוחטין עליהן.

ורבי יוסי, האי באחד מאי עביד ליה?

מיבעי ליה לכדרבי שמעון, דתניא [המשך המכילתא שם וספרי דברים שם]: 'רבי

שמעון אומר: מניין לזובח את פסחו בכמת יחיד (במה קטנה) בשעת

איסור הבמות שהוא בלא תעשה? (אבל כרת דשחוט חוץ ליכא, ובשחיטת קדשים בפרק

בתרא (זבחים דף ק"ד, ב) מוקי לה בקודם חצות, דמחוסר זמן הוא להתקבל בפנים, דכתיב (ויקרא יז, ג-ד) 'אשר ישחט [שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט] מחוץ למחנה' [פסוק ד] 'ואל פתח אהל מועד לא תביא': הראוי

לפתח אהל מועד חייב עליו, ושאינו ראוי לאהל מועד אינו חייב עליו, ויליף מהכא דמחוסר זמן בחוץ - אף על פי שאינו בכרת - בלא תעשה מיהא הוי, הואיל וראוי לבא לאחר זמן? (להכי נקט 'במת יחיד' ולא 'במת

ציבור': דבמת ציבור בשעת איסור הבמות ליכא, דשעת איסור הבמות - לאחר שנבחר משכן שילה, ומשחרב - היה להם היתר עד שנבנה בית עולמים, ומשנבנה - חזרו לאיסורם, ושוב לא היה להם היתר);

תלמוד לומר: 'לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך';

יכול אף בשעת היתר הבמות כן (יהא בלא תעשה זה, דהא לא הותרה במת יחיד אלא לדבר הנידר ונידב, ולהוי האי לגביה כשעת איסור)?

תלמוד לומר: באחד שעריך: לא אמרו אלא בשעה שכל ישראל נכנסין

בשער אחד (דהאי לאו דהכא - לא משתעי אלא בשעת איסור הבמות, והכי שמעינן ליה לקרא: 'לא תוכל לזבח את הפסח בבמת יחיד בזמן שכל ישראל נכנסין בשער אחד, [דברים טז, ח] כי אם אל המקום אשר יבחר [ה'] אלהיך לשכן שמו' [שם תזבח - שם תזבחנו]).

ורבי יהודה, האי מנא ליה?

תיתי שמעת מינה;

(ופרכין): ולרבי יוסי, ממאי דלהכי דקאמר רבי שמעון? דילמא

כדקאמר רבי יהודה הוא דאתא? (ולאו פירכא כולי האי, דאיכא למימר: מר דריש ליה הכי ומר דריש ליה הכי; אלא טעמא דרבי יוסי מהדר לפרושי);

אמר לך: לא סלקא דעתך (דלאסור פסח על היחיד אתא), דהא כתיב (שמות יב, ד) [ואם ימעט הבית מהית משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפש] איש לפי אכלו [תכסו על השנה] (על איש אחד תשחטו ובלבד שיראה לאכילה).

רמי ליה רב עוקבא בר חנינא מפרישנא (שם מקום) לרבא: מי אמר רבי יהודה 'אין שוחטין את הפסח על היחיד'? ורמינהו: 'אשה - בראשון שוחטין עליה בפני עצמה, ובשני עושין אותה טפילה (חיבור) לאחרים (אשה בראשון חובה, ובשני רשות; ולקמיה יליף טעמייהו), דברי רבי יהודה'!?

אמר ליה: לא תימא 'בפני עצמה' (לשון יחיד), אלא אימא 'בפני עצמן'.

אמר ליה: מי עבדינן חבורה שכולה נשים, והתנן 'אין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים', מאי לאו נשים לחודייהו ועבדים לחודייהו וקטנים לחודייהו?

אמר ליה: לא! נשים ועבדים וקטנים: נשים ועבדים - משום תפלות (עבירה); קטנים ועבדים משום

(פסחים צא, ב)

פריצותא (דמשכב זכור).

גופא: 'אשה בראשון שוחטין עליה בפני עצמה, ובשני עושין אותה טפילה לאחרים, דברי רבי יהודה';

רבי יוסי אומר: אשה בשני - שוחטין עליה בפני עצמה, ואין צריך לומר בראשון;

רבי שמעון אומר: אשה בראשון עושין אותה טפילה לאחרים, בשני אין שוחטין עליה כל עיקר (ואפילו טפילה, דלא שייכא ביה מידי, ואי אכלה ביה הוה פסח נאכל שלא למנויו; והוא הדין לעבדים דאין אוכלין בו, וכי אכלי עבדים ונשים - בראשון, שהן רשות בו; אבל בשני - לא, דאפילו מרשות אימעות, כדלקמן) במאי קמיפלגי?

רבי יהודה סבר (שמות יב, ד) [ואם ימעט הבית מהית משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו] במכסת נפש [איש לפי אכלו תכסו על השנה] - ואפילו נשים (מדלא כתב 'אנשים' - אפילו אשה במשמע); וכי תימא 'אי הכי אפילו בשני נמי' - כתיב (במדבר ט, ג) [והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי קרבן ה' לא הקריב במעדו] חטאו ושא האיש ההוא: איש - אין, אשה - לא (והכי משמע ליה קרא: והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ראשון, ונכרת כי קרבן ה' לא הקריב במעדו; כי - לשון שימוש 'אי': כשקרבן ה' לא הקריב במעדו = בשני - חטאו ושא; והכי דריש בפרק 'מי שהיה טמא' (לקמן צא, א) אליבא דרבי יהודה; אי נמי קרבן ה' לא הקריב במעדו = בשני - חטאו ושא); וכי תימא 'אי הכי, אפילו טפילה נמי בשני לא'?! - אהני (במדבר ט, ג) [לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישברו בו] ככל חקת הפסח יעשו אותו לטפילה בעלמא; ורבי יוסי מאי טעמא?

דכתיב בראשון במכסת נפש - ואפילו אשה, וכתיב בפסח שני ונכרתה הנפש ההוא מעמיה ~~והאיש אשר הוא טהור~~ נפש - ואפילו נשים; (דאף על גב דאראשון קאי, מיהו כי קרבן ה' - אשני קאי, וכדמפרשין וגמרינן בה כרת לקמן (שם) האי חטאו ושא מונשא חטאו דמברך את השם [ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו] [ויקרא כד, טו], דכתיב ביה (במדבר טו, ל) את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה והוי כמאן דכתיב נפש בגופיה);

ואלא חטאו ושא האיש ההוא (דגבי פסח (במדבר ט, ג)) למעוטי מאי (מאי עביד ליה? ליכתוב 'חטאו ושא' ותו לא)?

למעוטי קטן מכרת.

ורבי שמעון?

כתיב בראשון 'איש' (לקמן בעי: מאי איש כתיב בראשון?): איש - אין, אשה - לא; וכי תימא 'אי הכי אפילו טפילה נמי לא' - אהני ליה במכסת נפש לטפילה; וכי תימא 'אפילו בשני נמי' - מיעט רחמנא בשני דכתיב חטאו ושא האיש: איש - אין, אשה - לא; ממאי קממעיט ליה?: אי מחיוב, השתא בראשון לא, בשני מיבעיא? אלא לאו מטפילה.

ומאי 'איש' דקאמר רבי שמעון? אי ניימא (שמות יב, ג) [דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש ששה לבית אבת] [שה לבית], ההוא מיבעי ליה לכדורבי יצחק, דאמר: איש זוכה ואין קטן זוכה (איש זוכה לאחרים בלקיחתו אם לקח מקח לצורך אחרים, או קיבל מתנה לשם אחרים, כדכתיב ויקחו להם איש ששה לבית אבת ואין קטן

זוכה דאין נעשה שליו) ! ואלא מאיש לפי אכלו [שמות יב, ד: ואם ימעט הבית מהית משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפש איש לפי אכלו תכסו על השנה] (דריש ליה למעוטי אשה) .
הא מדרבי יוסי סבר לה כרבי שמעון (דאין שוחטין פסח בבמת יחיד מלא תוכל לזבח (דברים טז, ה), רבי שמעון נמי סבר לה כרבי יוסי (דיליף מאיש לפי אכלו ששוחט פסח על היחיד, דאי לא סבירא ליה כוותיה, ממאי דהאי באחד לדרשא ידיה אתא? - הא טפי משמע שפיר כרבי יהודה:) והוא מיבעי ליה דשוחטין את הפסח על היחיד? !
אמר לך: אם כן נכתוב רחמנא לפי אכלו, מאי איש? שמעת מינה תרתי .
(בלאו איש נמי נפקא לן מלשון יחיד דשוחטין פסח על היחיד, ואיש דרשינן ליה למעוטי אשה.)
כמאן אזלא הא דאמר רבי אלעזר 'אשה בראשון חובה ובשני רשות, ודוחה את השבת' ?
אי רשות אמאי דוחה את השבת (בתמיה) ?
אלא אימא 'בשני רשות ובראשון חובה ודוחה את השבת' ; כמאן ?
כרבי יהודה .
אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן: אין עושין חבורה שכולה גרים ,
שמא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול (משום שאינן בני תורה יחמירו עליו לדקדק, ויפסילוהו על חנם) .

תנו רבנן: 'פסח ומצה ומרור בראשון (לילה הראשון) חובה, מכאן ואילך רשות; רבי שמעון אומר: באנשים חובה ובנשים רשות' .
אחייא קאי ('מכאן ואילך רשות', דתנא קמא:) ? אילימא אפסח, פסח כל שבעה מי איכא ? ואלא אמצה ומרור (ועלה מהדר רבי שמעון: אף בראשון דקאמרת חובה - באנשים הוא דהויא, אבל בנשים רשות) ? אימא סיפא: 'רבי שמעון אומר: באנשים חובה ובנשים רשות' !! לית ליה לרבי שמעון הא דאמר רבי אלעזר 'נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה, שנאמר (דברים טז, ג:) לא תאכל עליו חמץ שבועת ימים תאכל עליו מצות [לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים] כל ימי חייך: כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה והני נשים הואיל וישנן בבל תאכל חמץ (דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה, דכתיב (במדבר טו, ו) [דבר אל בני ישראל] איש או אשה פי יעשו מכל חטאת האדם למעל מעל בה' ואשמה הנפש ההוא...) - ישנן בקום אכול מצה' ? (והא ליכא למימר דליהדר אמרור לחודיה, דסתמא מצה ומרור בהדי הדדי כתיב (במדבר טו, יא): על מצות ומרורים, וכשם שנשים באכילת מצה חובה - הכי נמי במרור;)
אלא אימא (הכי קאמר): 'פסח מצה ומרור בראשון חובה, מכאן ואילך רשות (וקאי האי 'מכאן ואילך' אמצה ומרור); רבי שמעון אומר (ורבי שמעון פליג אפסח): פסח (דקאמרת 'בראשון חובה') - באנשים (הוא דהוה) חובה, (אבל) בנשים רשות' (ורבי שמעון לטעמיה) .

משנה :
אונן טובל ואוכל את פסחו לערב (ואף על פי שעדיין לא נקבר, דאין אנינות מן התורה אלא ביום, שנאמר (ויקרא י"ט) הן היום הקריבו ואני אונן ואכלתי חטאת היום - יום אסור לילה מותר, וטבילה בעי, חזו אחת מאחת עשרה מעלות ד' חומר בקודש' (תלמוד בבלי, דף כא, א): האונן והמחוסר כפורים צריכין טבילה לקודש: מתוך שנאסרו עד עכשיו בקדשים - אצרכיהו רבנן טבילה, ואף על פי שמחוסר כפורים טבל אתמול) , אבל לא בקדשים (אבל לא יאכל אונן לערב בשאר קדשים, דאסור אנינות לילה מדרבנן; ולגבי פסח לא העמידו דבריהן במקום כרת) ;
השומע על מתו (יום שמועה הוי אונן דרבנן) ,

(פסחים צב, א)

המשך המשנה

והמלקט לו עצמות (וכן מי שלקטו לו עצמות אביו ואמו, אמרינן במועד קטן (דף ח, א) מתאבל עליהן כל היום כולו ולערב אין מתאבל עליהן) - טובל ואוכל בקדשים (לערב: דאפילו יום גופיה מדרבנן הוא, הלכך בלילה ליכא אנינות) ;
גר שנתגייר בערב פסח: בית שמאי אומרים: טובל ואוכל את פסחו לערב; ובית הלל אומרים: הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר (וצריך הזאה שלישי ושביעי) .

גמרא :

מאי טעמא ?

קא סבר אנינות דלילה דרבנן, וגבי פסח לא העמידו דבריהם (לאוסרו באכילת פסחו מפני אנינות דדבריהם) במקום כרת (דהא פסח - כרת הוא); גבי קדשים העמידו דבריהם במקום עשה (אבל אכילת קדשים - עשה בעלמא הוא: ואכלו אתם אשר כפר בהם) (שמות כט, לג) .

השומע על מתו [והמלקט לו עצמות טובל ואוכל בקדשים]: מלקט עצמות - הא בעי הזאת שלישי ושביעי ('מלקט' משמע הוא עצמו ליקטן)? אימא 'שליקטו לו עצמות'.

גר שנתגייר [בערב פסח: בית שמאי אומרים: טובל ואוכל את פסחו לערב; ובית הלל אומרים: הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר]: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מחלוקת בערל נכרי (שאינו מקבל טומאה בנכריותו): דבית הלל סברי גזירה שמא יטמא לשנה הבאה (ערב הפסח), ויאמר "אישתקד מי לא טבלתי" (טהרתי מכל טומאה עד יום ערב הפסח שנתגיירתי) ואכלתי? עכשיו נמי אטבול ואוכל", ולא ידע דאשתקד נכרי הוה ולא מקבל טומאה (בנכריותו), עכשיו ישראל ומקבל טומאה (אבל עכשיו הוא טמא, הלכך כשמתגייר - ממתין שבעה: שאין לך טומאה שעברה עליו שלא טהר ממנה; ואף על גב דמשום זיבה בעי שמנה - משום כפרה - כיון דאי אפשר דלייתי כפרה, דהא לא קבל טומאה בנכריותו, אי אמרת נגזר - לא מייתי לעולם פסח, וכולי האי לא גזר); ובית שמאי סברי לא גזרינן, אבל ערל ישראל (אבל ערל ישראל שאם יש לו עכשיו טומאה - הוא נזהר בה: שאף בערילתו מקבל טומאה כשאר בני אדם) - דברי הכל טובל ואוכל את פסחו לערב, ולא גזרינן ערל ישראל משום ערל נכרי (ליכא למיגזר ביה משום שנה הבאה). תניא נמי הכי: 'אמר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על ערל ישראל שטובל ואוכל את פסחו לערב; על מה נחלקו? - על ערל נכרי, שבית שמאי אומרים: טובל ואוכל את פסחו לערב, ובית הלל אומרים: הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר'.

אמר רבא: ערל הזאה ואיזמל (סימני הלכות הם) - העמידו דבריהן במקום כרת; ומצורע ובית הפרס לא העמידו דבריהן במקום כרת. ערל - הא דאמרן (דחזי לאורתא, ומשום גזירה דשנה הבאה דחיוה בית הלל); הזאה - דאמר מר (בפרק 'אלו דברים': 'הזאה - שבות' (דרבנן הוא), ואינו דוחה את השבת (ולא עביד פסח)); איזמל - דתניא: 'כשם שאין מביאין אותו (איזמל למילה) דרך רשות הרבים - כך אין מביאין אותו דרך גגות ודרך חצרות ודרך קרפיות' (אף על גב דרשויות דרבנן נינהו, וידחה פסחו: שאם יש לו זכר למול - מעכבו, דתניא מילת זכריו ועבדיו מעבדין את הפסח, וליכא למימר משום כרת דוערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר' (בראשית יז, יד), דמילה, דדחיא שבת בזמנה, וקטן לאו בר כרת הוא); אונן - הא דאמרן (אנינות לילה מדרבנן, דאמרן לעיל 'אוכל פסחו לערב'); מצורע (מצורע שטבל והעריב שמשו בשביעי - נכנס בשמיני למחנה לוויה לשער נקנור שלא נתקדש בקדושת עזרה, כדכתיב בקרא (ויקרא יד, יא) והעמיד הלכה המטהר את האיש המטהר ואתם לפני ה' פתח אהל מועד, ובעזרה עצמה לא היה נכנס, אלא מכניס ידיו לבוהנות, לפי שאין מחוסר כפורים נכנס לה, כדאמרין [מיר מה, א מכות דף ח, ב] [במדבר יט, יג: כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משפן ידו טמא ונכרתה הנפש ההוא משרא לא כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו] טמא יהיה - לרבות טבול יום, עוד טמאתו בו - לרבות מחוסר כפורים, שאם נכנסו למקדש - חייבין כרת) - מאי היא? דתניא: 'מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי בו ביום (ונדחה ממחנה לוויה, כדאמרין ב'אלו דברים' (דף סז, ב) דבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות וטובל לקרויו - דלצרעתו טבל מאתמול) - טובל ואוכל; אמרו חכמים: אף על פי שטבול יום אינו נכנס (דכתיב (דברים כג, יא) כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה (פסוק יב) והיה לפנות ערב ירחץ במים וכבא השמש יבא אל תוך המחנה) - זה נכנס (להר הבית להכניס ידיו לבוהנות כדי שיאכל פסחו לערב): מוטב יבא עשה שיש בו כרת (דפסח) וידחה עשה שאין בו כרת (דטבול יום בהר הבית שאין בו כרת, אלא בעזרה; ואי משום דמכניס ידיו לעזרה - הא אמרינן בשחיטת קדשים בפרק שלישי (מביס דף לב, ב) איכא למאן דאמר ביאה במקצת לאו שמה ביאה ואיכא למאן דאמר הואיל והותרה לו אותה ביאה מקצת לצרעתו, אף על פי שענוש כרת משום מחוסר כפורים והתירו הכתוב דכתיב [ויקרא יד, יא] [והעמיד הלכה המטהר את האיש המטהר ואתם לפני ה' פתח אהל מועד] - הותרה לו אף לקרויו) ואמר רבי יוחנן: דבר תורה אפילו עשה אין בו (עשה שאין בו כרת דקאמר תנא דבריייתא - לאו דוקא, דאפילו עשה אין בו בטבול יום במחנה לוויה, אלא דרבנן הוא, וקרא דוכבא השמש - במחנה שכונה קאמר), שנאמר (דברי הימים ב, כה) ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלם בבית ה' לפני החצר

הַחֲדָשָׁה; **מֵאֵי 'חֲצֵר הַחֲדָשָׁה' ?** - (הר הבית, וקרי לה 'חדשה' מפני) **שְׁחַדְשׁוּ בּוֹ דְּבַר** (והוסיפו על קדושתו בו ביום) **וְאָמְרוּ: טָבֹל יוֹם לֹא יִכְנָס בְּמַחֲנֶה לִוְיָהּ;** (והכי גמיר רבי יוחנן מרביה: דדבר זה חידוש, וגבי פסח לא העמידו דבריהם לאיסור דמצורע דבעל קרי מלבוא, אלא התירוהו ליכנס ולטהר שלא ידחה מפסח)
בֵּית הַפֶּרֶס - דִּתְנִן [אהלות פ"ח מ"ד]: **'וְשׂוֹיֵן בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֶלֶל**

(פסחים צב, ב)
שְׁבֻדְקִין לַעֲשׂוֹי פֶסַח (מהלכין בבית הפרס על ידי בדיקה לעשות פסח אם אין לו דרך אחרת)
וְאֵין בֻּדְקִין לֹאֻכְלֵי תְרוּמָה (אלא ימתין ויקיף או יום או יומים עד שמגיע אל תרומתו ואוכלה); **מֵאֵי 'בֻּדְקִין' ?** - **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל:**
מִנְפַּח בֵּית הַפֶּרֶס וְהוֹלֵךְ (בית הפרס הוא שדה שנחרש בה קבר, כדתנן (אהלות פ"ז מ"א) **'לְחֹרֶשׁ בֵּית הַקֶּבֶר הָרִי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית הַפֶּרֶס מִלֹּא מַעֲנֶה מֵאֵהָ אִמָּה'** וגזור רבנן שמא כיתתה מחרישה את העצמות ופיזרתן באורך המענה ויש כאן עצם כשעורה ויעבור ויסיטנו, ועצם כשעורה מטמאה במגע ובמשא, דהיינו היסט; הלכך מנפחו בפיו, ואם יש עצם גדול – יראנו, ועצם כשעורה נדחה בנפחתו, ואהל אין מטמאו: דהא אין טומאת אהל בעצמות אלא רוב בנין ורוב מנין);
רַב יְהוּדָה בְּרַ אֲבִי מִשְׁמִיָּה דְרַב יְהוּדָה אָמַר: בֵּית הַפֶּרֶס שְׁנִידֵשׁ (ברגל) – **טָהוֹר** (שדריסת הרגלים העבירתו, והבא לעשות פסחו - יבדוק אם נידש, ויעבור; אבל לאכילת תרומה - לא סמכין עלה: שיכול להמתין; ובית הפרס מדבריהם, ולא העמידום במקום כרת דפסח) .
הַדֶּרֶךְ עַל־כֵּן הָאֵשָׁה